

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24.06.1986, sp. zn. 11 Tz 25/86, ECLI:CZ:NS:1986:11.TZ.25.1986.1

Číslo: 32/1987

Právní věta: K rozlišování tr. činu nepřímého úplatkářství (§ 162 odst. 1 tr. zák.) účastenství na tr. činu přijímání úplatku (§ 10 odst. 1, § 160 tr. zák.) a podvodu (§ 250 tr. zák.). Jestliže pachatel přijímá úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřej. činitele, avšak jedná bez součin. s veřej. činitelem, dopouští se tr. činu nepřímého úplatkářství (§ 162 odst. 1 tr. zák.). Jestliže však úplatek přijímá nebo žádá v součin. s veřej. činitelem a pro něj, dopouští se účastenství na tr. činu přijímání úplatku (§ 10 odst. 1, § 160 odst. 1, 3 tr. zák.). Jestliže pachatel přijímá nebo žádá úplatek pro osobu, která není veřej. činitelem, obstarává však věci obecného zájmu, sám však věci obecného zájmu neobstarává, dopouští se účastenství na tr. činu přijímání úplatku. Jestliže takový pachatel pouze předstírá, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřej. činitele, která obstarává věci obecného zájmu, avšak po vyřízení věci nepodnikne nic, dopouští se tr. činu podvodu podle § 250 tr. zák., popř. jeho pokusu podle § 8 odst. 1, § 250 tr. zák., jestliže o úplatek požádal, ale nepřijal ho.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 24.06.1986

Spisová značka: 11 Tz 25/86

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Korupce, Podvod, Přijímání úplatku

Předpisy: 140/1961 Sb. § 162 odst. 1

§ 10 odst. 1

§ 160

§ 250

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 32/II

II. K rozlišování trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák., účastenství na trestném činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1, § 160 tr. zák. a podvodu podle § 250 tr. zák.

Jestliže pachatel přijímá nebo žádá úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, avšak jedná bez součinnosti s veřejným činitelem, dopouští se trestného činu

nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. Jestliže však úplatek přijímá nebo žádá v součinnosti s veřejným činitelem a pro něj, dopouští se účastenství na trestném činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1, § 160 odst. 1, 3, popř. § 160 odst. 2, 3 tr. zák.

Jestliže pachatel přijímá nebo žádá úplatek pro osobu, která není veřejným činitelem, obstarává však věci obecného zájmu, sám však věci obecného zájmu neobstarává, dopouští se účastenství na trestném činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1, § 160 odst. 1 nebo 2 tr. zák.

Jestliže takový pachatel pouze předstírá, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, popř. na činnost osoby, která obstarává věci obecného zájmu, avšak po vyřízení věci nepodnikne nic a ani to nemá v úmyslu, dopouští se trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., popř. jeho pokusu podle § 8 odst. 1, § 250 tr. zák., jestliže o úplatek požádal, ale nepřijal ho.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 24. 6. 1986 sp. zn. [11 Tz 25/86.](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 28. listopadu 1985 sp. zn. 1 T 57/85 i rozsudek městského soudu v Praze ze dne

13. února 1986 sp. zn. 5 To 315/85 a obvodnímu soudu pro Prahu 7 přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 28. listopadu 1985 sp. zn. 1 T 57/85 uznal obviněné J. P. a P. P. vinnými trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustili tím, že obviněný J. P. jako pracovník sekretariátu technického náměstka generálního ředitelství Dopravního podniku hl. města Prahy a obviněný P. P. jako vedoucí garáží koncernové účelové organizace Pragocar, půjčovny automobilů v Praze 2, třída Lidových milic č. 52: 1. listopadu 1981 převzali od A. G. úplatek ve výši 2000,- Kčs v souvislosti s přidělením ojetého vozu výrobní zn. Dacia SPZ AC 79-05 od koncernové účelové organizace Pragocar; 2. v březnu 1982 převzali opět od A. G. úplatek ve výši 2000,- Kčs v souvislosti s přidělením ojetého vozu zn. Dacia SPZ AR 79-02 od koncernové účelové organizace Pragocar pro M. K.; 3. v květnu 1982 převzali od A. G. úplatek ve výši nejméně 6000,- Kčs ve spojení s přidělením ojetého vozu výrobní zn. AVIA 15 SPZ AJ 10-04 od koncernové účelové organizace Pragocar pro základní organizaci Svazarmu, n. p. Stavby silnic a železnic v Praze 9; 4. v květnu 1982 převzali od I. Z. úplatek ve výši 500,- Kčs v souvislosti s přidělením ojetého osobního vozu výrobní zn. VAZ 2103 SPZ ACE 70-79 od koncernové účelové organizace Pragocar.

Obviněný J. P. byl kromě toho odsouzen pro trestný čin podílnictví ke škodě na majetku v socialistickém vlastnictví podle § 134 odst. 1 písm. a) tr. zák. Za to je soud odsoudil, a to obviněného J. P. podle § 134 odst. 1, § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na 15 měsíců podmíněně na zkušební dobu tří let, k trestu zákazu činnosti vedoucí funkce v oblasti služeb obyvatelstvu na tři léta a obviněného P. P. podle § 160 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na jeden rok podmíněně na zkušební dobu tří let. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. každému z nich uložil peněžitý trest ve výměře 5000,- Kčs s náhradním trestem odnětí svobody na dva měsíce.

Z podnětu odvolání obvodního prokurátora a obviněného J. P. městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. února 1986 sp. zn. 5 To 315/85 zrušil napadený rozsudek ohledně obviněného J. P. ve výroku o vině trestným činem podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle § 134 odst. 1 písm. a) tr. zák. a ve výroku o peněžitém trestu. Při nezměněném výroku o vině trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. a nezměněném výroku o trestu odnětí svobody ohledně

obviněného P. P. uložil obviněnému J. P. podle § 160 odst. 1 tr. zák. nově trest odnětí svobody na 15 měsíců podmíněně na zkušební dobu tří let a trest zákazu činnosti spočívající ve výkonu vedoucí funkce na všech úsecích hospodářství na dobu pěti let. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. odvolací soud uložil obviněným peněžitě tresty, a to obviněnému J. P. ve výši 15 000,- Kčs s náhradním trestem odnětí svobody na pět měsíců, obviněnému P. P. ve výši 10 000,- Kčs s náhradním trestem odnětí svobody na tři měsíce. Podle § 260 tr. ř. vrátil věc obviněného J. P. ohledně trestného činu podílnictví podle § 134 odst. 1 písm. a) tr. zák. prokurátorovi k došetření.

Proti tomuto rozsudku městského soudu podal generální prokurátor České socialistické republiky ve lhůtě stanovené § 272 tr. ř. v neprospěch obviněných stížnost pro porušení zákona. Namítal v ní, že městský soud v Praze při rozhodování o trestech nepostupoval správně, pokud dospěl k závěru, že se zřetelem na kladná hodnocení osob obviněných a uložené peněžitě tresty postačí k jejich nápravě pouhá pohrůžka výkonem trestu odnětí svobody. Úplatkářství patří k přetrvávajícím negativním jevům v naší společnosti, a proto i trest uložený za takové trestné činy musí být vyjádřením úsudku o stupni morální zavržitelnosti takového činu.

Nejvyšší soud České socialistické republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. napadené rozhodnutí městského soudu, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Pochybení městského soudu v Praze jako odvolacího soudu záleží především v tom, že při své přezkumné povinnosti dospěl ohledně skutku pod bodem 1. až 4. napadeného rozsudku k závěru, že soud prvního stupně učinil úplná a správná skutková zjištění a zákonu odpovídající závěr o vině obviněných J. P. a P. P. trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. V řízení před obvodním soudem však nebyla spolehlivě prověřena obhajoba obviněného J. P., že osobně nemohl ovlivnit přednostní vyřízení žádosti o přidělení ojetého vozidla, neboť šlo o záležitost mezi zákazníkem a Autobazarem, kde si žadatel určité vozidlo vybral a pak na konkrétní vozidlo obdržel od něho jen poukaz. Okolnost, že neměl žádnou rozhodovací pravomoc, dokládal tím, že pokud nebyl přítomen na pracovišti, potřebné doklady připravila svědkyně J. S., sekretářka technického ředitele J. V.

K této obhajobě obviněného J. P. se v přípravném řízení vyjádřil jeho nadřízený J. V. Postup prodeje ojetých vozidel i k. o. Pragocar v letech 1981 – 1983 popsal tak, že Ústřední likvidační komise vyřadila vozidlo, které bylo uskladněno v garážích na stanici v Praze 6 – Leninova, a zájemce obdržel od obviněného J. P. propustku pro vstup do garáží, aby si mohl vybrat, které vozidlo odkoupí. Zájemce pak napsal na propustku SPZ vozidla, o které měl zájem, a odevzdal ji J. P., který napsal na vozidlo poukaz a svědkovi předal k podpisu; praktické provedení převodu potom již vyřizoval sekretariát. Svědek J. V. dále uvedl, že nevěděl o tom, že obviněný J. P. přijímá za vyřizování této agendy úplatky, neboť agendu odprodeje vozidel vyřizoval obviněný sám a svědek podepisoval poukazy, které mu byly předloženy. Tuto svědeckou výpověď J. V. soud v hlavním líčení pouze přečetl, ačkoliv se zřetelem na její vnitřní rozpornost a význam v zájmu objasnění obhajoby obviněného J. P. nebyly splněny podmínky k takovému postupu soudu podle § 211 odst. 1 tr. ř.

Obvodní soud měl také osobně vyslechnout v hlavním líčení svědkyni J. S. a nikoli jen přečíst její svědectví z přípravného řízení. Svědkyně v přípravném řízení uváděla, že potom, co ústřední likvidační komise v čele s technickým náměstkem J. V. schválila seznam vyřazených vozidel, vystavovaly se v sekretariátu poukazy na ojetá vozidla, a to na jména konkrétních osob, k čemuž ona jako sekretářka obdržela pokyny od svého nadřízeného J. V. nebo od obviněného J. P.

Ve spise zatím chybí doklad, z něhož by byla spolehlivě objasněna pracovní náplň obviněného J. P. v letech 1981 – 1983 vyplývající ze zastávané funkce vedoucího referenta investiční výstavby, pracovníka kanceláře technického ředitele J. V. Takto doplněné řízení vytvoří předpoklady pro objektivní posouzení, zda při přidělování poukazu na ojeté vozidlo žadateli byl rozhodující popis

technického ředitele J. V. nebo zda obviněný J. P. z titulu svých funkčních povinností k vyřizování agendy ojetých vozidel sám rozhodoval o přidělování poukazu žadateli a podpis J. V. na poukazu byl při tom jen formálním aktem.

Tyto nedostatky se týkají zjišťování základních náležitostí právního posouzení věci, tj. zda v jednání obviněného J. P. lze spatřovat znaky trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák., popřípadě zda jde o jinou trestnou činnost. Nelze přehlédnout, že pojem „obstarávání věci obecného zájmu“ není obsahově totožný s plněním úkolů spadajících do pravomoci veřejného činitele. Je širší a spadá sem obstarávání všech úkolů, na jejichž plnění má zájem celá společnost nebo aspoň větší skupina občanů. Vyžaduje se však, aby mezi úplatkem a obstaráváním věci obecného zájmu byla souvislost. Bude tomu tak tehdy, jestliže přijatý nebo slíbený úplatek má vztah k činnosti osoby, která věci obecného zájmu sama obstarává, nebo osoby, která při tom spolupůsobí, např. koná přípravné práce.

Z uvedeného vyplývá, že po doplnění řízení, pokud nebude vyvrácena obhajoba obviněného J. P. záleží v tom, že z titulu svého pracovního zařazení nemohl ovlivnit přidělení poukazu na ojeté vozidlo konkrétnímu žadateli, a pokud bude usvědčen, že přesto od zájemců prostřednictvím P. P. peněžní úplatky přijal, přičemž jen předstíral, že bude působit na nadřízeného J. V., mohly by být naplněny znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR dále shledal, že obvodní soud ohledně obviněného P. P. sice provedl potřebné důkazy, avšak při právním posouzení věci přehlédl tu část jeho výpovědi z přípravného řízení, kde uvedl, že obviněný J. P. jej nikdy neinformoval o způsobu vyřizování žádostí o přidělování ojetých vozidel v sekretariátu technického ředitele; po převzetí peněžních úplatků od občanů A. G. (3krát) a od I. Z. (1krát) mu jen bratr slíbil, že to „zkusí“ vyřídit a pokud to nevyjde, pak „tringelt“ vrátí.

Proto k tomu, co bylo již výše uvedeno ke správnému výkladu pojmu „obstarávání věci obecného zájmu“ u trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák., je třeba uvést, že v případě, že by ten, kdo přijme nebo vyžaduje úplatek, činil tak v souvislosti s intervencí a nezávisle na osobě obstarávající věci obecného zájmu, šlo by o trestný čin nepřímého úplatkářství podle § 162 tr. zák. Jedná-li však někdo v součinnosti s takovým činitelem jako zprostředkovatel apod., je trestný jako účastník trestného činu podle § 10 a § 160 tr. zák.